

OREBLADET

Medlemsblad for
Trøndelagsavdelingen av Norsk Botanisk Forening

Årg. 2

Nr. 1 - 1999

I løpet av det siste året har aktiviteten i foreningen økt. I fjor sommer hadde vi et innholdsrikt og variert ekskursjonsprogram, der mange av ekskursjonene var godt besøkt. På medlemsmøtene har det også vært bedre oppmøte enn på lenge. Vi håper på fortsatt godt oppmøte fra både medlemmer og andre interesserte.

Medlemsbladet har vært med på å øke aktiviteten og interessen for foreningens arbeid. Bladet gir gode muligheter for utveksling av kunnskap og erfaringer, og for å lære mer om den lokale floraen. Flere utenom medlemmene våre har allerede bestilt abonnement, blant dem noen skoler.

Årsmøtet bestemte seg derfor for å videreføre arbeidet, og satse på to nummer i 1999. Det første nummeret holder du i hånda nå, og det andre vil komme ut til høsten. Men det er ikke nok med interesserte lesere, bladet må ha et innhold også. Så sett deg ned og skriv ditt bidrag!

Navneforslag er etterlyst, og noen har vi fått. Styret fant ut at «Orebladet» var et passende trøndelagsnavn. Gråor er vanlig i Trøndelag, og de fleste ikke-botanikere kjenner arten. Svartor har nordgrensen sin i Nord-Trøndelag, og utgjør et mer eksklusivt element i trøndeagsfloraen.

Ingerid Angell-Petersen

Bladet er utgitt av:

Norsk Botanisk Forening, Trøndelagsavdelingen (NBF-TLA)

Adresse: Vitenskapsmuseet
Institutt for naturhistorie
Erling Skakkes gt. 47A
7034 Trondheim

Styret NBF-TLA:

Ingerid Angell-Petersen (leder)
Sigrid Lindmo (kasserer)
Kristian Hassel (sekretær)
Liv S. Nilsen (styremedlem)
Marit By (styremedlem)
Per Arild Aarrestad (styremedlem)

Ekskursjonskomiteen:

Inga E. Bruteig
Anne Molia
Tommy Prestø
Elisabeth Sørmealand

Redigering og formgivning av bladet er utført av Arne Jakobsen.

Figurene på side 4,6,13 og 14 er laget av Dagny Tande Lid og gjengitt med tillatelse. Forsidebildet er tatt av Einar Kongshaug og viser vårmarihand fra Vannvikan.

Kommunene kartlegger biologisk mangfold

Av Terje Klock

Det er en politisk målsetting at alle landets kommuner i løpet av år 2003 skal ha kartlagt det biologiske mangfoldet på sine arealer (dette er direkte sitert fra St.meld. 58, 1996-97, Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling).

Mange kommuner har allerede kommet godt i gang med å kartlegge og systematisere data om biologisk mangfold. Data om biologisk mangfold i en kommune betyr i praksis opplysninger om arter og deres levesteder og data om viktige naturtyper, ofte kalt nøkkelbiotoper. De fleste kommuner har allerede gode kunnskaper om fisk, store dyr og fugler, mens det nok står dårligere til med kunnskap om planter. Systematisk kunnskap om moser, sopp og lav sitter nok kommunene bare unntaksvis inne med.

Avlyst

Den planlagte orkide-ekskursjonen til Gargano-halvøya i Italia 30.3. - 6.4. måtte dessverre avlyses på grunn av for liten deltakelse. Dette var kanskje et vanskelig tidspunkt å arrangere en botaniske ekskursjon, da vi må "konkurrere" med innarbeidete påsketradisjoner. Men styret har ikke til hensikt å gi opp planene om å arrangere botaniske turer til attraktive områder i utlandet som et supplement til det ordinære ekskursjonsprogrammet. Det er derfor

De kommunene som vil komme i gang med kartlegging av sitt biologiske mangfold vil måtte søke opplysninger i mange kilder; herbarier, rapporter, enkeltpersoner og ikke minst hos lokale foreninger. Av sistnevnte kategori er Botanisk Forening. Botanisk Forening vil kunne hjelpe kommunene med viktige opplysninger om forekomst og voksested til spesielle planter. Ofte vil voksesteder til de såkalte rødlistearter være av spesiell interesse.

Direktoratet for naturforvaltning utarbeider nå to håndbøker for kommunene, den ene for kartlegging av viktige naturtyper og den andre for kartlegging av viktige biotoper i ferskvann. Kommunene vil kunne søke Fylkesmannen om statlig støtte til registreringsarbeidet.

Ønskelig at foreningens medlemmer gir uttrykk for sine ønsker og forslag til turmål, og ikke minst hvilken tid på året som passer best. Kanskje kan det være en mulighet å lage en fellestur med en av de andre lokalavdelingene, eller en tverrfaglig tur i samarbeid med andre foreninger og organisasjoner. Ta direkte kontakt med styret eller skriv noen ord i medlemsbladet om tanker som du måtte ha om dette.

AJ

Huldreblomst *Epipogium aphyllum* på Hølonda i Melhus kommune

Av Einar Kongshaug

Denne mystiske og særegne orkideen lever mesteparten av sitt liv under jorda for plutselig å dukke opp, for så like plutselig å forsvinne for mange år framover igjen. Forklaringen ligger i plantens saprofytiske levesett og spesielle skuddutvikling, da den er helt uten klorofyll og avhengig av en soppartner.

I Nord-Trøndelag er den å finne årvisst i blomst på Finnsåsen i Snåsa, men i Sør-Trøndelag er den meget sporadisk. I en samtale med Olav Gjærevoll for noen år tilbake kunne han berette om et funn i Olavsspranget ved Trolla utenfor Trondheim på 1950-tallet. Likeledes kunne Sigmund Sivertsen ved Vitenskapsmuseet i Trondheim huske et funn i Hommelvik som ble gjort av en student, trolig på 1970-tallet. Denne planten ble funnet i fruktstadium.

På Kullbrandstad i Hølonda ble et knippe på fem planter av huldreblomsten funnet av Gunnar Eikeland og sønnen Morten Eikeland 28. juli 1988. Funnet ble dokumentert med foto både den aktuelle funndagen og en uke senere da alle fem plantene stod i full blomst. På samme lokalitet året etter gjorde Gunnar Eikeland igjen et funn av to planter i full blomst ca. ½ meter fra det tidligere funnet. Denne lokaliteten og området omkring har siden blitt regelmessig besøkt flere ganger hvert år fram til nå. Jeg har selv oppsøkt lokaliteten hvert år siden 1991 og fram til 1997 uten

hell, men i 1998 ble det lønn for strevet. 7. august dro jeg sammen med min sønn Martin oppom Kullbrandstad, og sannelig ble vi kronet med hell. Ett individ av huldreblomsten med tre blomster fullt utsprunget ble funnet. Jeg hadde så smått begynt å avskrive lokaliteten da rev eller grevling hadde lagt opp en stor jordhaug på det aktuelle stedet i forbindelse med et hi. Denne haugen hadde jeg tidligere skavet ordentlig av i håp om at planten(e) skulle få en ny og bedre mulighet til å komme opp. Kanskje var det denne inngripen som gjorde susen! En uke senere fotograferte jeg planten og lokaliteten omhyggelig sammen med grunneieren. Da var planten noe på hell.

Et par ganger tidligere har jeg funnet denne orkideskatten på egen hånd helt tilfeldig. Første gang i slutten av juli ved et uttørket bekkeleie i Junkerdalsura i Nordland, og andre gang 1. august 1995 på Ivön i Skåne. I tillegg har jeg sammen med Arne Hegre tatt huldreblomsten nærmere i øyesyn på Finnsåsen i flere år.

I Norge er den ellers årvisst i Øvre Eiker kommune. Totalutbredelsen omfatter store deler av Europa og Asia. I den nordlige delen av Europa opptrer den i kalkrike, fuktige barskoger, og en sjelden gang i fjellbjørkeskogen. Lenger sør i Europa finnes den i bøk- og eikeskog, og i Asia opptrer den som en ren fjellplante.

Under en reise i Tyrkia fant min orkidebekjent C.A. Creutz 10. august 1996 tusenvis av huldreblomst på den østligste

veien mellom Kastamonu og Tosya ved Svartehavet. Grupper på hele 30 planter ble funnet, så det må ha vært en fantastisk opplevelse for en orkidefantast.

For ytterligere lesning om huldreblomstens forekomster i Trøndelag, anbefales Arne Hegres artikkel i Blyttia 56:205-207.

Red.anm.

En sjelden orkidehybrid

Av Einar Kongshaug

Sammen med min kone Kari hadde jeg lagt en tur til Stugudalen i Tydal kommune for å se hvordan fjorårets moltehest tegnet. I tillegg håpet jeg å finne dvergtettegras, en plante jeg tidligere hadde funnet ved Nesjøen. Vi kunne vel egentlig ikke vente å finne den i blomst så sent som 30. juli, så letinga ble etter hvert gitt opp. Vi fulgte så noen kalksig på myrene opp for Vektarstua i nordøstlig retning mot Skardølsfjella. Min kone har også blitt vant til å rette blikket ned etter spennende vekster og kryp, så etter en stund kom det et utbrudd bak meg.

Da hadde hun stoppet ved en merkelig plante som stod sammen med mengder av flekkmarihand og noen kvitkurler av lavlandstypen. Det kunne ikke være noen tvil. Dette måtte være en såkalt intergenerisk hybrid mellom de to nevnte artene (*Dactylorhiza maculata* ssp. *maculata* x *Pseudorchis albida* ssp. *albida*). Planten ble behørig fotografert sammen med de mulige foreldreartene før den ble innsamlet for innlemmelse i herbariet ved Vitenskapsmuseet i Trondheim.

Småtorskemunn *Chaenorhinum minus*

Jernbaneplante under spredning nordafjells

Av Mats G. Nettelbladt

På sykkel tur i Bodø fra tannlegen til kontoret 8.9.98 tok jeg vegen om Rønvikleira for å finne igjen strandstjerne *Aster tripolium* som vi fant et ungt eks av under en ekskursjon sist sommer. Strandstjerna har fra før av få forekomster i Bodø, men viser på Saltenkysten generelt en økende tendens. Jeg fant den dessverre ikke igjen, men ofte er det slik at en finner noe annet i stedet... En spesiell grunn til å besøke Rønvikleira på høstparten er muligheten for ruderatplanter eller skrote-marksplanter generelt. Slik fant jeg her en gang hundesennep *Descurainia sophia*. Den var det for øvrig godt om også sist høst.

Plutselig oppdaget jeg en liten pusleplante mellom jernbaneskinne - småtorskemunn! På latin *Chaenorhinum minus*, en liten slektning av den mer vanlige (lin)torskemunnen. Dette er en gammel kjenning av meg fra de svenske jernbanene så jeg dro lett kjensel på den. Totalt sett vil jeg anslå antallet til flere hundre med tildels svært tett forekomst. Plantestørrelsen var fra 3 - 12 cm - skikkelige kjemper til å være småtorskemunn! Mange blomstret fortsatt med sine bittesmå øyentrøstliknende blomster. Enkelte vinterstandere sto igjen fra i fjor, så det var altså ikke første året.

Da jeg var tilbake ei uke etterpå ble jeg ikke glad. Med store maskiner holdt NSB på å legge ny vekselløp og skiftet i

Småtorskemunn

tillegg ca 100 m skinnegang. Heldigvis var det mye småtorskemunn igjen på begge sider om arbeidsområdet. I tillegg var det en del planter et stykke unna jernbanesporet. Her sto den for øvrig sammen med hundesennep.

Etter tilgjengelig litteratur skal dette være nordisk nordgrense, tidligere nedre Tornedalen i Sverige/Finland, like sør for Polarsirkelen (Hultén 1971, Mossberg m fl 1992), og i Norge tidligere nordligst kjent i Verdal. Den er i tillegg kjent med fire belagte funn i Sør-Trøndelag. Alle

fem trønderbelegga ligger i herbariet ved Vitenskapsmuseet i Trondheim (TRH). Siden verken noen av disse eller mine (be- lagt i Tromsø Museum & TRH) er publisert fra før, tar jeg nedenfor med alle data med tilslutning fra samlerne Humstad, Skogen og Storstad. Ekteparet Ouren er begge gått bort.

Nordland

Bodø: Rønvikleira, jernbanefylling/skrotemark, 5 moh., UTM_{WGS84} VQ 744 640, Mats G. Nettelbladt, 18.9.1998 (98-333 & -340).

Nord-Trøndelag

Verdal: Ørmelen, industriområdet, skrotemark, 5 moh., UTM_{WGS84} PR 20 76, Trond M. Storstad, 15.8.1997.

Sør-Trøndelag

Trondheim: Stamme-Breidablikk, vei- skråning-ruderatjord, eksp. S, 20 moh., UTM NR 699 325, Roy Humstad, 15.8.1991.

Melhus: Nypan stasjon, flere steder på stasjonsområdet, særlig på grusmark, Arnfinn Skogen, 14.10.1962.

Støren: Snøan jernbanestasjon, 212 moh., Tore Ouren, 31.8.1962 (22394).

Soknedal: ved Soknedal stasjon, Inger & Tore Ouren, 7.8.1953.

I tillegg er arten nevnt som forekommende i Trondheim hos Sundfær (1923) og Nordhagen (1940). Dessverre fins her ingen lokalitetsangivelser. Derimot ble

småtorskemunn i 1962 observert også i Trondheim: på Heimdal og Trondheim stasjoner, men ikke samlet inn (Arnfinn Skogen, pers. medd.).

Forekomsten i Verdal ble oppdaget i 1992 og omfatter tusentals individ som helt dominerer vegetasjonen på sandslettene inne på industriområdet til Aker Verdal. Her fins også bl. a. klister- og åkersvineblom *Senecio viscosus* og *S. vulgaris* (Trond Magne Storstad, pers. medd.).

I Sverige er småtorskemunn ansett som opprinnelig på Öland med tidligste kulturspredte forekomst i Stockholm 1808 (Lindberg 1983:89). Arten begynte imidlertid å spre seg langs jernbanene etterhvert som de ble bygd i andre halvdel av 1800-tallet (ditto). Sin virkelige ekspansjon som jernbanepilant fikk arten på 1910- og 1920-tallet (ditto), og i Jämtland angis ei rekke forekomster, hovedsakelig langs jernbanene (Hultén 1971). Enkelte svenske regionale utbredelseskart over planten (f. eks. Andersson 1981:320 & Weimarck og Weimarck 1982:526) viser faktisk jernbanenettet tydelig! På mine togreiser i Sverige finner jeg nesten alltid planten når jeg bytter tog eller ved lengre opphold.

I Norge er den betraktelig mindre vanlig, noe som sjølsagt kan skyldes vesentlig mindre jernbanetetthet. Jeg antar likevel at småtorskemunn har en større utbredelse også langs de norske jernbanene og vil ikke bli forbauset om den for eksempel fins ved mange fler stasjoner i Trøndelag enn disse og på skrotemark generelt.

Jeg ser heller ikke bort fra at den også fins flere steder langs Nordlandsbanen og hvorfor ikke langs Ofotbanen og i Narvik? Et vesentlig hinder til ytterligere spredning er

nok NSBs giftsprøytingsiver, men den kommer forhåpentligvis stadig mer å dabbe av i våre opplyste miljøverntider (?).

Takk til konservator Eli Fremstad for kopiering av etikettene til herbaricarka i TRH.

Litteratur

Andersson, P.-A. 1981. Flora över Dal. Lund.

Hultén, E. 1971. Atlas över växternas utbredning i Norden. Stockholm.

Lindberg, P. S. 1983. Stockholmsfloran. Stockholm.

Mossberg, K., Stenberg, L. & Ericsson, S. 1992. Den nordiska floran. Stockholm.

Nordhagen, R. 1940. Norsk flora med kort omtale av innførte treslag, pryd- og nytteplanter, tekstbind. Oslo.

Sundfær, J. 1923. Floraen i Nidaros bispedømme. Trondhjem.

Weimarck, H og Weimarck, G. 1985. Skånes flora. Lund.

Daglig leder i SABIMA søkes

Kjære medlemmer i organisasjoner i Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA)

Det skal ansettes en daglig leder i SABIMA, mest sannsynlig i en 100 % prosjektstilling og dette skal skje relativt raskt.

Stillingen blir mest sannsynlig i første omgang for ett år. Arbeidet vil gå ut på å informere organisasjonen i SABIMA om hva som skjer i LA21 prosessen og å hjelpe organisasjonene med konkrete biomangfoldprosjekter. I tillegg blir det viktig å bidra til informasjon om viktigheten av å ta vare på biomangfoldet.

Interesserte kan sende CV med vekt på utdanning og relevant yrkeserfaring og spesiell vekt på aktivitet/verv i frivillige organisasjoner til SABIMAs leder Henning Røed på denne e-post adressa: h.roed@eunet.no. Kontorplass blir antage-

lig i WWF- Verdens naturfonds kontorer i Oslo sentrum.

Det vil antageligvis også bli satt igang noe utredninger/prosjekter i forbindelse med stillingen og de som er interessert i dette kan også melde sin interesse. Søkere som ikke kommer i betraktning for stillingen vil kunne få tilbud om prosjektoppdrag.

Stillingen er avhengig av at vi oppnår de bevilgningene vi er forespeilet og eventuelle større forandringer i stillingsbeskrivelse vil bli sendt ut til de som henvender seg til oss om stillingen.

Vennlig hilsen

Hening Røed
Leder av SABIMA

Sjeldne parklaver i Trøndelag

Av Håkon Holien

Adresse: Avdeling for naturbruk, miljø og ressursfag, Høgskolen i Nord-Trøndelag (HINT), Pb 169, 7701 Steinkjer. E-post: hakon.holien@hint.no

Byområder er generelt ansett for å være lavfattige områder på grunn av forurensning fra blant annet biltrafikk. Ikke desto mindre er det i Trondheim by påvist to makrolavarter som her har sine eneste kjente forekomster nord for Dovre. I denne lille artikkelen ønsker jeg å fokusere på disse artene samt et par andre sjeldne "parklaver" i Trøndelag. Alle de omtalte artene nedenfor er knyttet til gamle edelløvtrær og som sådan relativt krevende med hensyn på substrat i tillegg til at det er sørlige, varme-krevende arter. Dersom det er aktuelt å sette opp en lokal rødliste for lav i Trøndelag vil de være opplagte kandidater, men de er ikke rødlistet på landsbasis.

Tunlav *Candelaria concolor* er en liten gul bladlav med uregelmessige, dype innskjæringer og med grove soredier langs kanten og på flaten. På avstand kan den ligne på en liten messinglav *Xanthoria*, men alle messinglaver er oransje (inneholder anthraquinoner) og gir en kraftig purpur fargereaksjon ved tilsetning av en dråpe 10 % kalilut. Tunlaven er rent gul og har ingen fargereaksjon med kalilut. I Trondheim foreligger to kjente forekomster av tunlav, henholdsvis Tilfredshet kirkegård og Rotvoll, men bør kunne finnes andre steder. På begge steder vokser arten på aln *Ulmus glabra*. Nærmeste kjente forekomst

utenfor Trøndelag er Stryn i Sogn og Fjordane.

Herregårdslav *Pleurosticta acetabulum*, synonym: *Parmelia acetabulum* er en grågrønn til olivengrønn bladlav som kan bli flere dm i diameter. Vanligvis er oversiden ujevn og rynket med tallrike brune fruktlegemer (apothecier) som har tagget kant, mens undersiden er lyst brun med enkle, lyse rhiziner. Eneste kjente trønderske forekomst er på Øya i Trondheim hvor den vokser på ett lønnetre *Acer* langs hovedvegen ned mot Nidarøhallen (Botnen & Tønsberg 1988). Forekomsten består av en hovedrosett som har generert flere siderosetter gjennom vegetativ reproduksjon. Det er ikke påvist fruktlegemer på disse eksemplarene. Deler av hovedrosetten er falt av fordi barken er i ferd med å bli svært løs. Nærmeste kjente forekomst er kirkegården i Førde i Sogn og Fjordane. Herregårdslaven er kjent som en robust art som tåler høy belastning av luftforurensning og har som sådan økt noe i forekomst lenger sør i Skandinavia.

Askeragg *Ramalina fraxinea* er den største raggelavarten i vår flora. Den kjennes lett på sine kraftige, avflata, nærmest båndforma, breie greinene som smelter både mot basis og mot greinspissene. Den mangler enhver form for vegetativ reproduksjon, men har som regel rikelig med fruktlegemer (apothecier). I Trøndelag er askeragg kun kjent fra Alstahaug kirkegård sør for Levanger hvor den både vokser på ask *Fraxinus excelsior*, svensk asal *Sorbus*

Fenologi er aktuelt

Av Tor Bjørgen

I min hovedoppgave i botanikk fra 1987 skrev jeg litt om den fenologiske hagen (IPG - International Phenological Gardens) ved Kvithamar forskningsstasjon i Stjørdal. Hensikten var å vise hvor relativt gunstig klimaet er i indre Trondheimsfjord med tanke på planters "oppvåknen" om våren. I de 10-12 årene som har gått har ikke interessen vært spesiell stor for fenologiske hager, men i løpet av de siste to årene har de blitt svært aktuelle igjen.

Det er i alt anlagt 69 fenologiske hager på initiativ fra Deutsche Wetterdienst i samarbeid med Universitetet i München. De ligger spredt utover i Europa, fra Irland til Balkan, fra Middelhavet til Nord-Finland. Genetisk identiske kloner av utvalgte trær og busker ble plantet i likt antall i samtlige hager. Formålet var primært å kartlegge og sammenligne klimatiske forhold til meteorologisk bruk, men de årlige data-registreringene helt fra 1966 har nå vist seg å bli en "gullgrube" for klimaendringsforskere. Dette er nok et eksempel på nytten av grunnforskning og langvarige, faste serier av observasjoner.

Gjennom disse årene er fenologiske observasjoner blitt sendt til Tyskland (Prof. Dr. A. Baumgartner, München) hvor sammenfattende utredningsarbeid er gjennomført. Det er spesielt vårfasene, fra knoppene brister til helt utsprungne blader (nåler), som blir registrert. På bakgrunn av dette er det laget et kart som viser vårens utvikling på ulike steder i Europa (fig. 1).

I tidsskriftet Nature, utgitt 25. februar 1999 på side 659, har forskerne Annette Menzel og Peter Fabian (Universitet i München) i artikkelen "Growing season extended in Europe" lagt fram klimaendrings-tolkninger ut fra analysering av de samlede IPG-observasjonene. Kort fortalt viser deres modell-analyse at:

1. ...mer enn 70% av den årlige variabiliteten i for eksempel knoppskyting kan forklares ut fra variasjoner i dagtemperaturer.
2. ...plantenes vårfaser er sensitive overfor klimatiske endringer, og kan bli framskyndet opp til 6 dager pr. 1 grad C økning i vintertemperaturen, litt varierende avhengig av art.
3. ...vårdata-seriene viser en framskynding av våren på 6 dager over 30 år, men med relativt noe sterkere framskynding de senere år.
4. ...høstdata-seriene viser en forsinkelse av høstfasene på 4,8 dager over 30 år.
5. ...vekstsesongen i de siste 30 år har økt med 10,8 dager i gjennomsnitt for IPG i Europa.

Forskerne viser videre til andres klimastudier og rapporter som støtter opp under deres IPG-tolkninger, og konkluderer med at deres fenologiske modell-analyse indike-

intermedia og lind *Tilia cordata* (Tønsberg & Øvstedal 1982). Populasjonen her virker vital og er forholdsvis rik. Nærmeste kjente voksested er øya Kuli ved Smøla i Møre og Romsdal.

Askeragg.

Figuren er hentet fra Wirth (1995)

Leppemessinglav *Xanthoria ulophyllodes* er en liten karakteristisk messinglav med leppeforma soral og relativt grunt innskårne lobes og med som regel velutvikla rhiziner på undersiden. I motsetning til hos dvergmessinglav *Xanthoria fulva* er sorediene godt synlig fra oversiden som en bord langs kanten av lobene. Leppemessinglav er i Trøndelag bare kjent fra Steinkjer hvor den både vokser på lønn

Acer ved Egge kirke samt på alm *Ulmus* i selve Steinkjer by på nordsida av brua over Ognå. Arten er tidligere angitt fra førstnevnte lokalitet av Tønsberg & Øvstedal (1982) som *Xanthoria fallax*, en art som ikke forekommer i Norge. På samme lokalitet vokser også svart rosettlav *Phaeophyscia nigricans* som også er en sjelden art i Trøndelag, men som har spredte forekomster videre nordover til Finnmark (Krog et al. 1994). Nærmeste kjente lokalitet for leppemessinglav er Eikesdalen i Møre og Romsdal.

Medlemmene av Trøndelagsavdelingen av NBF oppfordres herved til å lete etter flere forekomster av disse karakteristiske lavartene i Trøndelag. Eventuelle nyfunn kan innberettes til undertegnede.

Litteratur

- Botnen, A. & Tønsberg, T. 1988. Additions to the lichen flora of central Norway. *Gunneria* 58: 1-43.
- Krog, H., Østhagen, H. & Tønsberg, T. 1994. Lavflora. Norske busk- og bladlav. 2. utgave. Universitetsforlaget, Oslo.
- Tønsberg, T. & Øvstedal, D. O. 1982. Noen interessante lavfunn - III. *Blyttia* 40: 59-63.
- Wirth, V. 1995. Die Flechten Baden-Württembergs. Teil 1. Ulmer, Stuttgart.

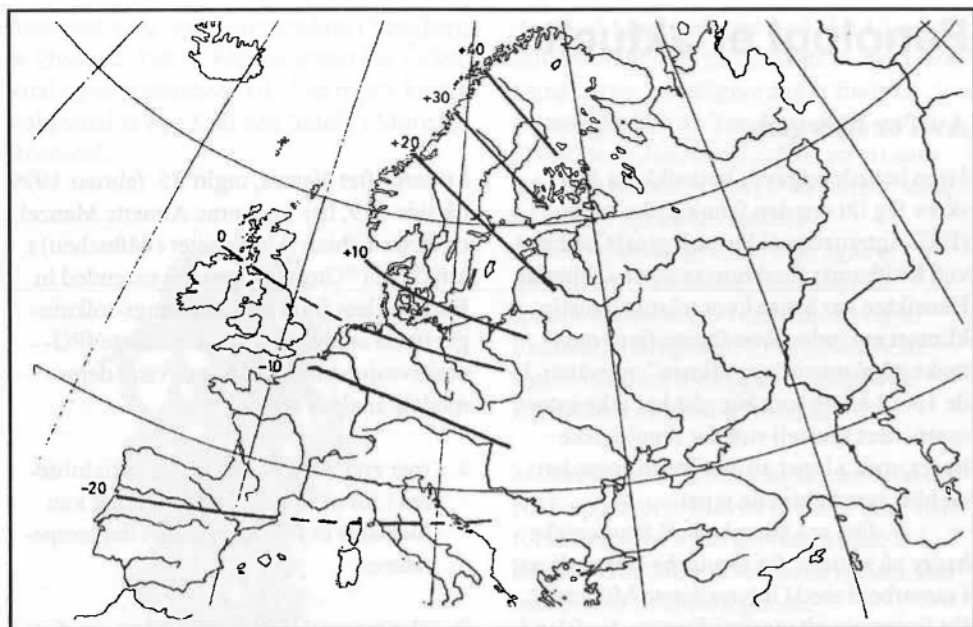

Fig. 1 Kartet viser de såkalte fenologiske isolinjer. Det er 10 dagers forskjell mellom hver isolinje. Middelverdien for vårfasene, fra 40 av hagene, er vist ved isolinje 0. Nord for 0-linjen finner vi isolinjen fra Kvithamar (+ 20). Den viser at vårfasene her starter 20 dager senere enn middelverdien, men likevel relativt tidlig da isolinjens sørøstlige retning viser at disse vårfasene inntreffer like tidlig ved Kvithamar som for eksempel ved Stockholm og ved Riga i Latvia.

rer at vekstsesongforandringene er forårsaket av temperaturøkning som er en effekt av global oppvarming. De peker videre på den globale økningen av aktivitet i biosfæren, som blant annet akselererer treveksten i Europa. Men hvor mye en forlenget vekstsesong bidrar til dette er enda ikke kvantifisert i forhold til andre økende vekstfaktorer som NO_x og CO_2 .

Etter en noe dalende interesse for de fenologiske hagene for noen år siden, har de nå plutselig blitt hyperaktuelle igjen i forbindelse med klimaendrings-forskning. Dette har også Statens forskningsstasjon,

Kvithamar, fått erfare. Registreringene skal naturligvis følges opp, og forholdene skulle ligge godt til rette, fordi nesten alle de opprinnelige beplantningene er intakte. Midler sitter også litt løsere når det gjelder denne typen forskning, så her burde det være muligheter for en hovedfagsstudent eller stipendiat.

Naturen; arena for lek, kunnskap og tradisjon

Av Eli Munkebye Smith

DKNVS[®] Byen, bygdene og kunnskapen vil i mai tilby kurs, som er utarbeidet som et delprosjekt under *Byen, bygdene og kunnskapen*, kalt: *Naturen; arena for lek, kunnskap og tradisjon*. Her ønsker vi å øke barn og unges kunnskap om og interesse for den del av kulturen som er knyttet til naturen og det som vi finner der. Vi ønsker å gi barna opplevelser med og i naturen og kunnskap om og interesse for tradisjoner som ligger i bruk av naturen og bruk av naturmaterialer. Disse målene prøver vi å nå ved å tilby kurs til omsorgspersoner i bygd og by, som f.eks. lærere, førskolelærere, foreldre, besteforeldre eller andre som måtte ønske det. Disse vil etterpå kunne være formidlere ovenfor barna. Et kompendium er også under utarbeidelse.

Hva er det så vi skal gjøre? Jo, vi skal ta med oss kursdeltagerne ut, f.eks i fjæra, hvor vi ser på hvordan barna før i tiden lekte med skjell, lære navn på ulike arterne, høre eventyr om hvorfor havet er salt. Eller vi skal finne vårplanter, og lærer litt om folketro og tradisjoner rundt disse; For å få et godt år skulle en spise de tre første kvitveisene en så om våren. Vi skal også fortelle om hvordan mauren hjelper blåveisen å få spredt frøene sine og hvordan leirfivelen er blitt brukt som middel mot hoste. Vi skal lage seljeløyte eller kanskje en lur. Finner vi bjørnemose lager vi bjørnemosekost og kanskje plante-farger vi. Når løvetanna har utviklet frø, blåser vi frøene utover og teller hvor mange frø

Blåveis er flere steder i Trøndelag et av de første vårtegn.

som blir stående stående igjen. Da ser vi hvor mange kjæresten eller hvor mange barn vi kommer til å få. For oss som er kommet i en alder hvor vi tror vi har lagt slike ting bak oss, viser det hvor mange hårstrå vi til slutt vil ha igjen på hodet.

Det vi vil legge vekt på er å være ute i naturen og gjøre ulike aktiviteter sammen kursdeltagerne, slik at de får gjort seg sine egne erfaringer. De skal få prøve gamle ar-

beidsmetoder som for eksempel plantefarging og å lage gamle arbeidsredskap som koster o.l. De vil også få kjennskap til tradisjonell bruk av planter og dyr, overtro, dikt og vers om dyr og planter.

Foruten dette kurset håper vi, i løpet av år 2000, å kunne tilby barnefamilier i Trondheim noen timer hver måned hvor foreldre sammen med barna kan oppleve noe sammen. Her vil byen være ramme om opplevelse og læring om nærmiljøets naturressurser. Naturen vil gjøres mere allsidig og spennende ved å trekke inn fortellinger, vers, overtro, gamle leker o.l. Aktuelle temaer kan være: sagn og myter på stjernehimmelen, gammelt papir blir som nytt, fuglekasser, vinterfugler,

vårplanter, blomsten og humlen, markens grøde, sopptur, foring av fugler; forming med naturmateriale

Under utarbeidingen av kurset har jeg gått i gjennom en hel del litteratur og snakket med mange kunnskapsrike mennesker. Det er nok likevel mye jeg ennå ikke har fått rede på, så hvis du som leser dette har noe som du tror vil være interessant i denne sammenhengen eller du kjenner noen som jeg burde ha kontaktet så er jeg takknemlig for tips. Jeg er å treffe på telefon 73968010, e-mail-adr.: ems@dmmh.no eller postadresse: Eli Munkebye Smith, Nordslettveien 46, 7038 Trondheim.

Ekskursjonsreferater 1998

Søndag 10. mai: Vårflora og fugleliv langs Ladestien.

Ekskursjonen ble gjennomført i samarbeid med Norsk ornitologisk forening i regi av prosjektet «Byen, elven og kunnskapen» som drives av Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondhjem.

Ekskursjonsledere fra Trøndelagsavdelingen var Inga E. Bruteig, Liv S. Nilssen, Gunilla A. Olsson, Tommy Prestø, Sigmund Sivertsen og Thyra Solem. Omtrønt 250 personer møtte for en stivandring langs Leangen-bukta. I området er det både skog, enger, dyrka mark, havstrand, bekk og vegkanter. Dermed ble en rekke arter og tema berørt. Områdets svært rike flora av trær og busker ble vektlagt, sammen med feltsjiktets blomstring. Foruten generell floristikk ble også bruksmåter for en rekke arter diskutert. Området har en rekke intro-

duerte arter og dette ble et viktig tema. Av mer spesielle arter som ble sett på turen kan nevnes krøll-lilje *Lilium martagon* og svarthyll *Sambucus nigra*.

Inga E. Bruteig og Tommy Prestø

Krøll-lilje ble funnet både 10. og 25. mai.

Mandag 25. mai: Vår på Kristiansten festning

Med Ingerid Angell-Petersen og Sigmund Sivertsen som ledere ble kveldens møte avvirket som en ekskursjon i festningsområdet. 15-20 deltakere møtte. Vi kikket på det som var fremme, fra vårrubloom *Eriophila verna* og vårskrinneblom *Arabis thaliana* til invasjon av krøll-lilje *Lilium martagon* i nærområdet, mens det var i tidligste laget for flatsiv *Juncus compressus*. Interessen for denne typen «excursion light» skulle kunne gjøre det mulig å gjenta eksperimentet på passende lokaliteter i nærområdet.

Sigmund Sivertsen

Søndag 28. juni: Hårskallen, Levanger
7 deltakere. Ledere var Ola A. Bakken og Sigmund Sivertsen. I reinroseheiene var det blomstring, bl.a. av skredarve *Arenaria norvegica*, som her har en litt isolert lokalitet. Spesiell interesse knyttet det seg til den relativt rikelige forekomsten av sandfiol *Viola rupestris* som har sin eneste lokalitet i Nord-Trøndelag her (innlevert av Trond Magne Storstad høsten før). Andre overraskelser kan kanskje ventes i dette kalkrike området. Men bortsett fra sandfiolen (delvis sammen med skredarve og myrtust *Kobresia simpliciuscula* samsvarte våre observasjoner bra med tidligere kryssliste fra området.

Sigmund Sivertsen

Lørdag 22. august: Myrdrag i Våttåsen, Klæbu.

Lokalitetsdata: Sør-Trøndelag, Trondheim. Kbl. 1621 IV. Våttåsen, NR 69-70,22 (WGS84, 280-300 m o.h.

Denne ekskursjonen var lagt opp som en "temadag" som en ny vri i et forsøk på å øke rekrutteringen til foreningen. Det var en forutsetning at ekskursjonen skulle annonseres godt i lokalamedia av foreningen. Dette sviktet helt (misforståelse?), og bare 9 allerede frelst botanikere møtte opp. Dette gjorde det nødvendig med en vri i forhold til det planlagte opplegget, og det hele fikk et nokså tradisjonelt tilsnitt med leting etter og demonstrasjon av florsitiske godbiter. Våttåsen har et variert barskogs- og myrlandskap. Spesielt myrene er varierte og en finner variasjon fra nedbørsmyr via fattigmyr til ekstremrikmyr. På turen opp til myrene ble det demonstrert moser, lav og sopp. Ett sted kom en over fine matter av den nybeskrevne litorvmose *Sphagnum rubiginosum* Flatb. som i Europa stort sett bare er funnet i de fuktige midtnorske gran-skogene og som en ellers må over til Newfoundland, British Columbia og Alaska for å finne. På selve myrplataet møtte det oss ekstremrike myrer med store mengder brunskjene *Schoenus ferrugineus*, nebbstarr *Carex lepidocarpa* og engstarr *C. hostiana*, og krysninger engstarr x nebbstarr, engstarr x gulstarr, gulstarr x nebbstarr og grønnstarr x gulstarr ble funnet.

Et utvalg av rikmyrmoser ble demonstrert, som f.eks. myrstjernemose *Campylium stellatum*, stormakkmose *Scorpidium scorpioides*, brunmakkmose *Scorpidium cossonii*, gullmose *Tomentypnum nitens*,

piperenserrose *Paludella squarrosa*, navargullmose *Pseudocalliergon trifarium*, messingmose *Loeskygnum badium*, roset-orvmose *Sphagnum warnstorffii*, lapptorvmose *S. subfulvum*, brundymose *Gymnocolea borealis*. I kildefrømspring i myrkanten vokste bl.a. kalkkildemose *Philonotis calcarea*, stortuffmose *Palustriella falcata*, fjærtuffmose *P. decipiens*. Torvmosefloraen i området er rik og hele 33 arter ble registrert og de fleste demonstrert. Det siste ga nok en viss mental overmetning. Om det var av ren høflighet at noen påsto at det likevel var interessant vet jeg ikke, men det kan ihvertfall ikke utelukkes. Totalt sett var det en fin myrdrag, sjøl om intensjonene med dagen var en helt annen.

Kjell I. Flatberg

Mandag 25. august: Skrotemarksfloraen i Trondheim.

Denne turen er rapportert i medlemsbladet i 1998.

Søndag 6. september: Omvisning i Lippes arboretum ved Helkanseter i Trondheim bymark.

Denne ekskursjonen ble arrangert i samarbeid med formidlingsprosjektet "Byen, elven og kunnskapen" der Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab var initiativtaker. Godt over 50 personer i alle aldersklasser møtte fram for å bli nærmere kjent med de fremmede treslaga i Bymarka denne godværs søndagen. Foruten det gode været bidro nok også aktiv markedsføring fra DKNVS til det gode oppmøtet.

Vi starta på vollen ved Helkanseter der Inger orienterte om arboretet som ble planlagt og etablert av daværende skogsjef Fredrik von der Lippe i 50- og 60-åra. De første 2000 plantene (38 arter) ble satt ut i 1961. I dag er det 27 arter av fremmede bartre i arboretet. Trondheim bydrift har de siste åra lagt til rette for publikum med bedre merking av trea og istandsetting av stiene. Vi hadde også en gjennomgang av de aktuelle slektene: gran *Picea*, edelgran *Abies*, tuja *Thuja*, hemlokk *Tsuga*, furu *Pinus*, sypryss *Chamaecyparis*, lerk *Larix* og douglasgran *Pseudotsuga*. Under gjennomgangen ble det demonstrert kvister med bar og kongler, til dels også medbrakte eksemplarer fra amerikanske arter med mer spektakulære kongler enn de som fins i Bymarka. Heile 35 av deltakerne nytta også høvet til å kjøpe med seg presentasjonsheftet for arboretet (Gjærevoll, I. 1997. *Lippes arboretum ved Helkanseter*. - Trondheim kommune, Idrett, park, skog. 32 s.).

Den påfølgende rundturen i arboretet viste, ikke overraskende, at deltakerne var både kunnskapstørste og kunnskapsrike, slik at vi fikk en god dialog om tre, skog og planter generelt. Floraen i felt-sjiktet inneholdt stort sett bare vanlige og nøysomme barskogsarter. I noen åpninger i treplantningene var det innslag av gras og urter som kan tolkes som et minne om tidligere tiders åpne og trefattige beitelandskap. Et relativt stort utvalg av bregner kunne presenteres. Den mest spennende var nok den svartstilka sauettelgen *Dryopteris expansa* var. *willeana* som bare er kjent fra et par lokaliteter i Trondheim kommune.

Inger Gjærevoll og Egil I. Aune

Lørdag 12. september: Soppekursjon til Klæbu-området.

Forhåndsundersøkelser hadde vist at sesongen var svak. Andre områder var heller ikke bedre, trass i et enkeltstående funn av rødlistearten gulgrå vokssopp *Hygrophorus subviscifer* i Tømmesdalen i Melhus (kbl. 1521 II, NQ 5897). Vi delte dagens ekskursjon mellom Lersmoen (kbl. 1621 III, NR 7110) på Melhus-sida av grensa, og et område ved Brøttem (NR 7513/7614) i Klæbu. Gammel høgbonitetsskog begynner å bli mangelvare i disse områdene, men området ved Lersmoen har enda noe som alltid gir ting av interesse. Rødlistearten liten sotgråhatt *Lyophyllum semitale* samt den ikke så vanlige falsk oransjebeger *Melastiza contorta* kan nevnes. Dessuten ble det mulig å demonstrere noen typiske beitemarksarter herfra.

Også ved Brøttem er gammel-skogen stort sett borte. I et gjenstående fragment ved Brunga (NR 7513) ble rødlistearten svartspettet musserong *Tricholoma atroscamosum* funnet, og ellers kan man finne en god del vanligere arter, selv om en del av de mer eksklusive soppfunnene fra tidligere nå i større og større grad uteblir.

På utstillingen søndag kommer det vanligvis materiale fra andre steder også, som for eksempel fløyelspluggsopp *Paxillus atrotomentosus* fra Hynne på Frosta (kbl. 1622 III, NR 8147). I Trøndelag kjennes den bare herfra. Det var også mulig å demonstrere sauevokssopp *Hygrocybe ovina* fra en lokalitet i Trondheim, etter at det nærliggende tidligere finnestedet var blitt ødelagt av veiutbygging.

Sigmund Sivertsen og Thyra Solem

Søndag 4. oktober: Regnskog ved Nordelva, Rissa.

Formålet med denne turen var å gi en generell innføring i hva en boreal (nordlig) regnskog er. Til dette valgte vi det verneverdige området ved Nordelva i Rissa kommune (kbl. 1522 I, NR 582742 (sentralpunkt)). Området er totalt sett den største og rikeste lokalitet for boreal regnskog som er registrert på Fosen-halvøya. Området har stor variasjon i vegetasjonstyper og arter (se DN-rapport 1997-2). Lungenever-samfunnet er her meget godt utviklet på lauvtrærne (særlig rogn og selje), men stedvis også på gran. Typiske arter for lungenever-samfunnet ble demonstrert. Foruten rund porelav *Stictia fuliginosa*, ble rødlistearten gullprikklav *Pseudocyphellaria crocata* og skorpefiltlav *Pannaria ignobilis* demonstrert. En del skorpelavarter ble også vist fram. Området har også en arsrik moseflora. Eksempel på moser som ble demonstrert var litorvmose *Sphagnum rubiginosum*, larvemoser *Nowellia curvifolia* og råtedraugmose *Anastrophyllum michauxii*. Kysturnemoser *Rhabdoweisia crispata* var tidligere ikke registrert i området. Kystsalmoser *Harpanthus scutatus* som vokste langs elva, er nokså sjelden i Midt-Norge.

Håkon Holien og Tommy Prestø

Småalgemose og grøftelommemose ved Nedre Leirfoss.

Av Kristian Hassel

I fjord vår (25.04.98) tok jeg og Geir Løe en tur til Leira naturreservat for å se om vi kunne finne noen interessante moser på "leirmælan". Trøndelag er jo godt kjent for sine store områder med marine avsetninger, som er et resultat av landhevingen etter siste istid. Disse leirmælan er relativt rike og en finner også ofte en rik karplanteflora, i tillegg til spennende moser. Rundt århundreskiftet gjorde I. Hagen en rekke innsamlinger i Trondheimsområdet der mange av de mosene som er knyttet til disse leirmælan er godt representert. Men med tiden har byen vokst og mange av de lokalitetene som I. Hagen oppgir må antas å være tapte.

I følge lista over trua arter i Sør-Trøndelag har småalgemosen *Ephemerum minutissimum* to funn på 70-tallet og fem funn fra 1889-1913.

Småalgemose.

Begge figurene på denne siden er hentet fra Smith, A.J.E. 1978. *The moss flora of Britain and Ireland.*

I Norge forøvrig er arten kjent fra Østfold, Akershus, Hedmark og Hordaland, men også her er de fleste innsamlingene fra før 1920. Grøftelommemosen *Fissidens exilis* har fire kjente funn fra Sør-Trøndelag, der det siste ble gjort i 1913. Den er også registrert i Østfold, Vestfold og Buskerud, og i Akershus der det er gjort noen funn av nyere dato.

Grøftelommemose

Ved Nedre Leirfoss ble artene funnet ved naturstien, i en leirskråning ned mot elva. Skråningen bar preg av at det stadig gikk små ras, slik at det var mye bar leirjord. I overkant av forekomsten vokste en hegg. Det som først fanget vår oppmerksomhet var rikelige mengder av små sporofytter* og når vi så nærmere etter, så vi også at det var en liten gametofytt* som bestod av noen få bladpar. Vi var fremdeles ikke helt

sikre på hvilken art det dreide seg om, så vi samlet litt av den for nærmere undersøkelse. Inne på labben kunne vi fastslå at bladene manglet kantlist og at sporofytten satt i toppen på gametofytten, dermed var saken klar, første funn av grøftelømmemose i Sør-Trøndelag siden 1913. Men det stoppet ikke der. Vi oppdaget at det var noe annet som også vokste på leirklumpen. Men hva var det, vi så noen merkelige tanna blad og et sporehus, men ingen seta. Etter febrilsk leting i mosebøkene og nøye studier under mikroskopet fant vi ut at det

måtte være et eksemplar av småalgemose. Ved et besøk på lokaliteten noen dager senere viste det seg at begge artene hadde noen få forekomster innenfor et område på noen få kvadratmeter.

* Mosenes livssyklus består av en gametofytt- og sporofyttgenerasjon. Gametofytten er den grønne delen og består av stamme og blader. Sporofytten består av en seta (stilk) og et sporehus, og er festet til gametofytten.

Ekskursjonsprogram for 1999

Velkommen til årets ekskursjoner!

Vi håper du finner noen ekskursjoner som er av interesse. Foruten tradisjonelle dags-ekskursjoner og en overnattingstur, følger vi opp med nye ettermiddagsekskursjoner. Flere av turene legges i år til Melhus kommune. Vi vil på denne måten hjelpe kommunen med å bedre kunnskapen om den lokale floraen.

Da ekskursjonene i år også skal inn i Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab sitt program «Byen, bygdene og kunnskapen» er det i større grad enn tidligere nødvendig med påmelding.

Søndag 2. mai: Fugle- og planteliv i Gaulosen.

Turen arrangeres i samarbeid med «Byen, bygdene og kunnskapen» og Norsk Ornitologisk Forening. Gåsetrekk og andre sever-

digheter ved Norsk Ornitologisk Forening, vårplanter i Laugolia ved Norsk Botanisk Forening. Oppmøte ved rasteplassen kl 13.00, buss fra Leithenhaven kl 12.15. Påmelding tlf. 73 59 21 57. Pris 50 kr.

Ledere: Inga E. Bruteig, Gunilla A. Olsson, Tommy Prestø, Thyra Solem m.fl.

Mandag 7. juni: Ettermiddags-ekskursjon i Tomset-lia.

Denne ettermiddagen legger vi turen fra Tomset retning Estenstaddammen, selv om vi kanskje ikke kommer så langt. Lia sør for Tomset og østover er kjent for å være artsrik. Området har en bra utvalg av varmekrevende arter. Vi ser spesielt på vårbloster og forsommerens arter. Oppmøte i krysset ved «hovedvegen» fra Risvollan til Bratsberg kl 17.30.

Ledere: Sigmund Sivertsen, Thyra Solem og Tommy Prestø

Fredag 27.- søndag 29. august: Floraen på Storfosna.

Helgetur m/overnatting på Storfosna skole. Turen starter med avgang fra Pirterminalen fredag kl.16.30. OBS! Nye rutetider fra 1.mai! Innkvartering på Storfosna skole. Lørdag vil turen gå til Fosenfjellet med hovedvekt på lav og moser. For etternølere blir det båtafgang fra byen lørdag kl.16.00. Søndag vil blant annet strandvegetasjonen bli besøkt. Avreise fra Storfosna kl.17.45. Ta med liggeunderlag, sovepose og gjerne sykkel. Enhver sørger for egen mat og drikke. Overnatting ca. kr 30 per døgn. Begrensa antall deltagere. Påmelding til tlf. 73 59 22 60 innen fredag 20. august.

Ledere: Gunnar Austrheim, Kristian Hassel og Anne Molia

Mandag 23. august: Ettermiddags-ekskursjon til Melhus.

Denne ettermiddagen undersøker vi floraen i en lokalitet i Melhus som er trua av ødeleggelse. Lokaliteten vil bli valgt-i samråd med Melhus kommune. Deltakere må ringe 73 59 22 60 innen fredag 20. august for å melde seg på og få beskjed om hvor turen går. Oppmøte ved Vitenskapsmuseet kl. 17.00. Det blir anledning til å møte opp på lokaliteten i Melhus. Begrenset antall deltagere.

Leder: Kristian Hassel

Lørdag 18. september: Soppekskursjon til Melhus.

Sett av denne dagen til foreninga sin tradisjonelle soppekskursjon i samarbeid med Nyttevekstforeningen og Vitenskaps-

museet. Lokaliteten holdes åpen, men den vil bli forsøkt lagt til Melhus kommune. Deltakere må ringe 73 59 22 60 innen fredag 17. september for å melde seg på og få beskjed om hvor turen går. Oppmøte ved Vitenskapsmuseet kl 09.00. Påfølgende sopputstilling på Vitenskapsmuseet holdes 19. september.

Ledere: Sigmund Sivertsen og Thyra Solem

Lørdag 25. september: Gammelskog i Melhus.

Barskogsekskursjon til området ved Talbergåsen i Melhus. I området finnes gamle barskoger, til dels med urskogspreget. Mindre områder med kalkskog finnes også. Vedboende sopp vil bli vektlagt, men andre plantegrupper vil også bli tatt opp. Påmelding til tlf. 73 59 22 60 innen 24. september. Oppmøte ved Vitenskapsmuseet kl 09.00. Begrenset antall deltagere.

Ledere: Håkon Holien, Tommy Prestø og Børge Wahl

*Ekskursjonskomiteen
ønsker dere en god
tur!*

Årsmelding 1997/98 for Trøndelagsavdelingen

Trøndelagsavdelingen hadde pr. 08.10.98 i alt 127 medlemmer: 95 A-medlemmer og 32 B-medlemmer. Dette er i forhold til siste år en økning på 3 A-medlemmer og nedgang på 1 B-medlem. Medlemskontigenten har vært kr 282 for A-medlemmer og kr 50 for B-medlemmer.

Styret har bestått av

Ingerid Angell-Petersen, leder
Sigrid Lindmo, kasserer
Liv S. Nilsen, medlemsregister-
fører
Kristian Hassel, sekretær
Per Arild Aarrestad, styremedlem
Marit By, styremedlem

Møter

I beretningsåret har Trøndelagsavdelingen holdt 7 medlemsmøter.

Høsten 1997

03.11.: Årsmøte, med årsmelding og regnskap fra hovedstyret og Trøndelagsavdelingens egne saker: årsmelding, regnskap og valg. Foredrag ved Marit By "Planter i Egypt".

08.12.: Førljuls møte. Stjørdal botaniske forening v/ Tor Bjørgen ga et innblikk i "Floraen i Stjørdal".

Våren 1998

02.02.: Foredrag ved Trond Arnesen: "Fra irske bogs til norske fjell, glimt fra botaniske utflukter i 1997".

02.03.: Idedugnad, vi satte fokus på foreningens framtid. Bjørn Sæther holdt en innledning. Stikkord for hva som ble tatt opp: Hva skal vi drive med (målparagrafen), Hvem ønsker vi å nå (målgrupper), markedsføring, aktiviteter og samarbeidspartnere.

30.03.: Foredrag ved Asbjørn Moen: "Norges varierte planteliv på kart. Hvorfor er vår variasjon spesielt stor?" Under kaffen: Arne Jakobsen viste bilder bl.a. fra Alpene.

04.05.: Foredrag ved Gunnar Austrheim: "Fjellsets kulturlandskap - Hvordan har seterbruket påvirket landskap, vegetasjon og plantearter?" Under kaffen: Eli Fremstad viste bilder og fortalte om floraen langs Glomma.

Høsten 1998 (før årsmøtet)

28.09.: Foredrag ved Christina Skarpe: "Hva skal en smart plante gjøre? - om planter og planteetende pattedyr." Under kaffen var det muligheter for å få artsbestemt medbrakte planter.

Oppmøte har variert fra 17 til 34, med et snitt på 21 fremmøtte, som er 1 mer enn i fjoråret.

Ekskursjoner

I beretningsperioden har Trøndelagsavdelingen gjennomført 4 egne ekskursjoner:

25.05.: Vår på Kristiansten festning, ettermiddagsekskursjon.

22.08.: Myr dag i Våttåsen, Klæbu, dags-ekskursjon. Ulike myrtyper og de økologiske forholdene på myr ble demonstrert.

31.08.: Skrotemarksfloraen i Trondheim, ettermiddagsekskursjon til Heggstadmyra.

04.10.: Regnskog ved Nordelva, Rissa, dagsekskursjon. Spesielle lav og moser for skogtypen ble demonstrert.

Den 28.06. ble en ekskursjon til Hårskallen i Levanger arrangert i samarbeid med Naturvernforbundet i Levanger. Felles soppekskursjon med Nyttevekstforeningen ble gjennomført 12.09. og etterfulgt av sopputstilling i Vitenskapsmuseet dagen etter.

Botanikk på «nett»

Bruk av internett brer om seg i stadig flere miljøer og sammenhenger. Det er heller ingen grunn til at de botanisk interesserte ikke skal ta i bruk dette mediet. Ved å søke på ulike botaniske ord og uttrykk får en som regel mange treff - riktignok av høyst ulik verdi og kvalitet. Men på web-adressen <http://linnaeus.nrm.se/flora> ligger en av de bedre botaniske sidene. Den er laget av Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm under navnet «Den Virtuella Floran». Denne elektroniske floraen gir en oversikt over 1595 arter, fordelt på 585 slekter og 117 familier (pr. 01.04.1999). For hver art gis en beskrivelse av bygningstrekk, utbredelse, eventuell anvendelse og flere til dels gode foto. Foruten en oversikt over

Annen aktivitet

Medlemmer av Trøndelagsavdelingen var turledere i DKNVS sine ekskursjoner, 10.05.: "Vårflora og fugleliv langs lade-stien", 05.07.: "Vårstigen", 16.07.: "Livet i fjæra", 06.09.: "Fremmede treslag i By-marka" og deltok i Ringve botaniske hages åpne dag 26.06.

Styret har i samarbeid med Arne Jakobsen arbeidet med et forslag til medlemsblad for Trøndelagsavdelingen.

Kristian Hassel
sekretær i Trøndelagsavdelingen
08.10.1998

arter, slekter og familier, gis en presentasjon av plantesamfunn og en kort redegjørelse for de botaniske regler som gjelder for systematikk og navnsetting.

Selv om teksten er svensk, kan det likevel søkes på norske navn, noe som selvfølgelig øker tilgjengeligheten for oss nordmenn. Floraen er svært oversiktlig presentert, og ikke skjemma av annonser og reklame, eller overdreven bruk av "fancy" effekter. Har du tilgang på internett, anbefales et besøk i "Den Virtuella Floran". Her vil du også finne mange spennende lenker til andre botaniske websider.

AJ

Innhold

Artikler

Terje Klokk:

Kommunene kartlegger biologisk mangfold 3

Einar Kongshaug:

Huldreblomst *Epipogium aphyllum* på Hølonda i Melhus kommune 4

En sjelden orkidehybrid 5

Mats G. Nettelbladt:

Småtorskemunn *Chaenorhinum minus*. Jernbaneplante under
spredning nordafjells 6

Håkon Holien:

Sjeldne parklaver i Trøndelag 9

Tor Bjørgen:

Fenologi er aktuelt 11

Eli Munkebye Smith:

Naturen; arena for lek, kunnskap og tradisjon 13

Kristian Hassel:

Småalgemose og grøftelommemose ved Nedre Leirfoss 18

Foreningsstoff

Ekskursjonsreferater 1998 14

Ekskursjonsprogram for 1999 19

Årsmelding 1997/98 for Trøndelagsavdelingen 21

Møteprogram for høsten 1999 24

Småstykker, notiser ol.

Avlyst 3

Daglig leder i SABIMA søkes 8

Botanikk på "nettet" 22

Returadresse:

Norsk Botanisk Forening
Vitenskapsmuseet
Institutt for naturhistorie
Erling Skakkes gt. 47A
7034 Trondheim

Møteprogram for høsten 1999

Møtene holdes i auditoriet i Suhm-huset til Vitenskapsmuseet (samme hus som Middelalderutstillingen), Erling Skakkes gt. 47, fra kl. 19.00. Foredragene etterfølges av enkel bevertning og sosialt samvær.

Mandag 4. oktober

Randi Baadsvik: *"Natur og kultur i Andesfjellene"*

Randi har jobbet som preparant ved Vitenskapsmuseet. Dette blir høstens reiseskildring med mange flotte bilder fra en spennende del av verden.

Mandag 1. november

Dagmar Hagen: *"Restaurering av arktisk/alpin vegetasjon — hvorfor og hvordan?"*

Dagmar er stipendiat ved Botanisk institutt, NTNU. Hun vil fortelle om sitt prosjekt som foregår i Longyearbyen, Svalbard og Hjerkinns skytefelt, Dovrefjell. Hovedfokus for prosjektet er forvaltning av sårbar vegetasjon i høyfjellet og Arktis. Naturlige etableringsprosesser og vekst i ødelagt og intakt vegetasjon vil bli belyst. I tillegg undersøkes muligheten for bruk av stedeagne arter til kunstig revegetering.

Mandag 6. desember

Liv Nilsen: *"Vern og skjøtsel av kystlynghei i Midt-Norge"*

Liv er forsker ved Vitenskapsmuseet. Hun har jobbet mye med såkalt kulturbetinget vegetasjon og hvordan slik vegetasjon kan bevares. Her vil hun fortelle om kystlyngheiene i Midt-Norge og hvilke tiltak som må settes i gang for å ta vare på denne naturtypen.